

egy részes, középhosszú dokumentumfilm, történelmi dokumentumfilm, riportfilm, második világháború, csendőri túlkapás, pogrom, roma holokauszt, Lajoskomárom

Temetetlen holtak

1996

50'

színes, video

Rendező: Jancsó Miklós

„Az 1944. decemberi lajoskomáromi gyilkosságokat igyekszik felderíteni a film. 17 embert öltek meg itt, köztük 15 helyben lakó cigányasszonyt és gyermekét. Az 52 éve lejátszódott eseményekről nem beszél a történelmi kutatás és a falu sem. A film a még élő tanúkat szólaltatja meg, szembesítve bennünket a történelem furcsa, fehér foltjainak titkaival.”
(*Filmévkönyv 1997 – a magyar film egy éve*, Szerk.: Somogyi Lia és Surányi Vera, MFI Budapest 1997)

„A magyar filmtörténetben egyetlen tematikai előzménye volt Jancsó Miklós filmjének: Lojkó Lakatos József *Elfelejtett holtak* c. alkotása 1981-ből. A szerző a nyilasok által elhurcolt magyarországi cigányok deportálásának történetét dolgozta fel visszaemlékezések formájában.

A *Temetetlen holtak* elkészítését az a szándék határozza meg, hogy a történelem sodrásában is létező egyéni felelősség felől vizsgálja az eseményeket.

A helyszínre érkező Daróczy Ágnes előbb a szörnyűségek (egy ártatlan cigány család brutális lemészárlásának) színhelyét keresi fel: egy kukoricást a város határában, majd sorra megszólítja a még élő szemtanúkat. A gyilkosság indítékait kutatva homályosan felvázolódik az előítéletek természetrajza, az egymásnak ellentmondó vélemények, emlékek, de leginkább a riportalanyok zavart viselkedésmódja előrevetíti a legtragikusabb emlék felidézését, amely az utoljára megszólaltatott, a cigánycsalád egyetlen életben maradt leszármazottjának szájából hangzik el. A szerettei maradványait kereső cigánylányt szerszámokkal felfegyverkezett parasztok üldözték el a tett színhelyéről. A film drámaiságát nemcsak a narrációs szerkezet gondos kidolgozása erősíti fel, hanem a riportok között elhelyezett lírai betéteknek az elbeszélésben betöltött szerepe: Daróczy Ágnes, amint a film elején elhelyezi a kukoricaföldön, a "temetetlen holtak" sírhelyén, a mezei virágcsokrot, nemcsak lerója kegyeletét, hanem keretet is nyit az elbeszélésben. A film végén ugyanis arról esik szó, hogy a városi emlékművön, amelyet a II. Világháború hősi halottai számára állítottak, nem szerepelnek a cigány családtagok nevei, bár senkinek nem lenne 'kifogása' egy számukra emelt emlékmű ellen.” (P.A.)

Operatőr: Jancsó Nyika

Riporter: Daróczy Ágnes

Producer: Böjte József

Gyártó: MTV